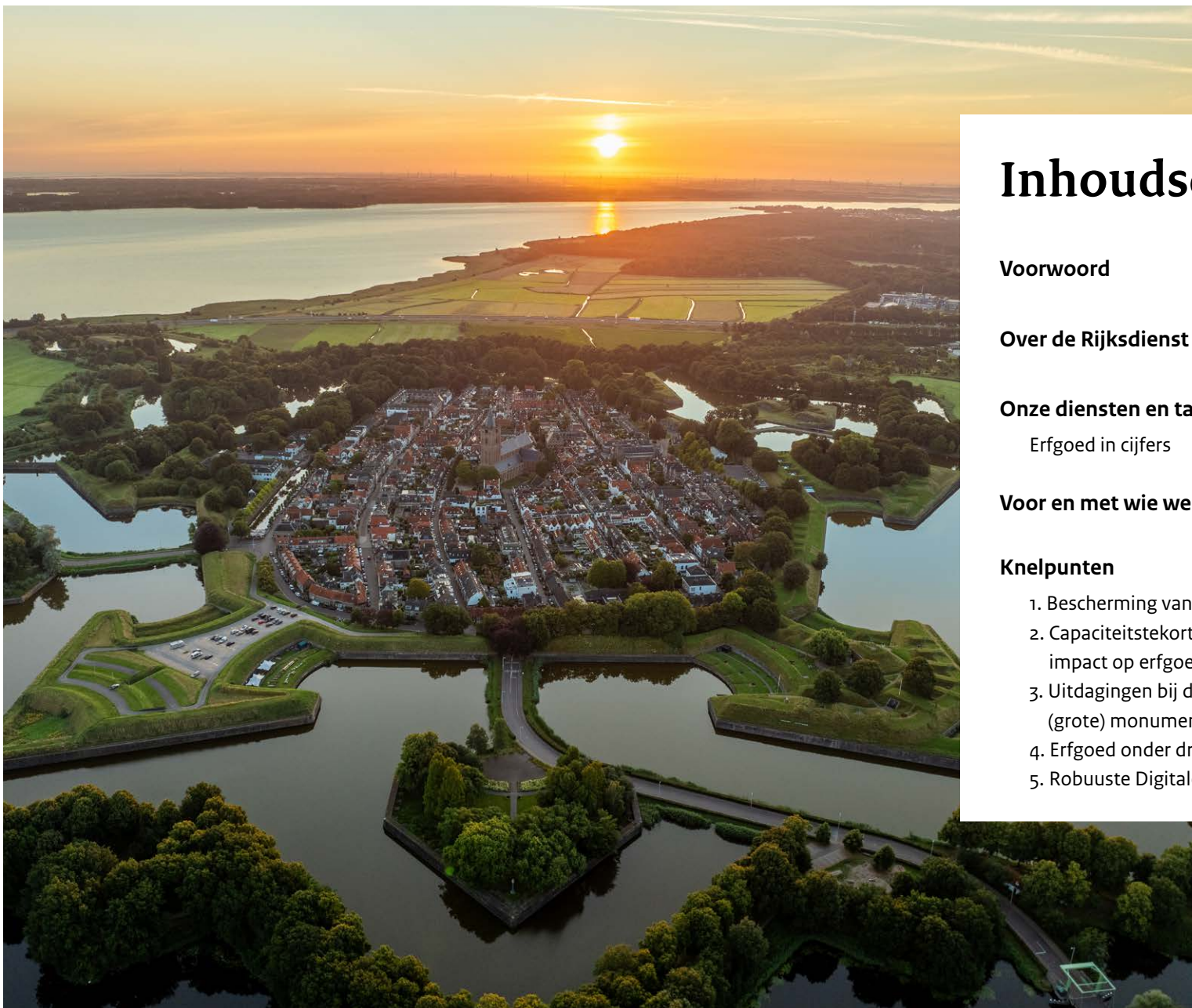

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Stand van de Uitvoering 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Over de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	4
Onze diensten en taken	5
Erfgoed in cijfers	7
Voor en met wie we werken	8
Knelpunten	10
1. Bescherming van erfgoed bij crises	10
2. Capaciteitstekort bij gemeenten: impact op erfgoedbeheer	12
3. Uitdagingen bij de instandhouding van (grote) monumenten	14
4. Erfgoed onder druk bij de ruimtelijke opgave	16
5. Robuuste Digitale infrastructuur	18

Vesting Naarden behoort tot de best bewaarde vestingsteden van Europa. De vestingstad is onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Unesco Werelderfgoed. (Foto RCE, Jarno Pors)

(Foto RCE, Bas Kijzers)

Voorwoord

Voor u ligt de tweede Stand van de Uitvoering van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). U leest hierin wie wij zijn en wat we doen, voor welke uitdagingen we staan en wat we doen om ons werk te verbeteren. Door open te rapporteren over knelpunten in de uitvoering én over mogelijke oplossingen, dragen we bij aan een transparante overheid en vragen we aandacht voor een goed werkend erfgoedstelsel. Zodat ons waardevolle cultureel erfgoed ook voor toekomstige generaties bewaard blijft.

En dat is belangrijk. Cultureel erfgoed vertelt ons waar we vandaan komen en biedt houvast. Het vormt onze identiteit. Erfgoed is wat we de moeite waard vinden om aan volgende generaties door te geven.

Het cultureel erfgoed in Nederland verkeert grotendeels in goede staat. Dat is te danken aan een samenhangend en overwegend goed functionerend erfgoedstelsel waarin iedere dag vele tienduizenden professionals en vrijwilligers werkzaam zijn. Dit stelsel staat onder druk.

Naast actuele opgaven, zoals verduurzaming van erfgoed, de betrokkenheid van vrijwilligers en erfgoedgemeenschappen en de veiligheid van ons erfgoed, zijn er ook knelpunten die al langere tijd spelen. Deze kunnen in de toekomst leiden tot grotere vraagstukken en opgaven. In deze Stand van de Uitvoering benoemen we de vijf meest prangende.

Dit zijn 1. bescherming van erfgoed bij crises; 2. capaciteitstekort bij gemeenten en de impact op erfgoedbeheer; 3. uitdagingen bij de instandhouding van (grote) monumenten; 4. erfgoed onder druk bij de ruimtelijke opgave en 5. op orde houden van een robuuste digitale infrastructuur.

Waar deze knelpunten overlappen met de aandachtspunten uit de Stand over 2023 schetsen we de vorderingen die zijn gemaakt. Bij elk knelpunt doen we een suggestie voor mogelijke oplossingen.

Susan Lammers

Algemeen directeur

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Over de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

De toekomst een verleden geven en het verleden een toekomst. Daar staat de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) voor.

Als directie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verbinden we praktijk, beleid en wetenschap en voeren we rijksbeleid voor het erfgoed uit. Samen met vele partijen, zoals andere overheden, erfgoedprofessionals en belanghebbenden uit het veld, streven we ernaar om het cultureel erfgoed te behouden en te versterken.

We hanteren daarbij drie uitgangspunten: erfgoed maak je samen, erfgoed vraagt om kennis en erfgoed is een vak apart. Hierbij zetten we ons in om aan verschillende perspectieven ruimte te bieden. Omdat we willen dat cultureel erfgoed van iedereen is en een plaats heeft in de hedendaagse samenleving en die van de toekomst. Met de samenleving bepalen we wat tot ons erfgoed behoort. En hoe we dat erfgoed beschermen, waarderen en inzetten voor maatschappelijke ontwikkelingen. We ondersteunen overheden, eigenaren, beheerders, vrijwilligers, vakmensen, erfgoedgemeenschappen en alle andere betrokkenen bij het vervullen van hun rol in de erfgoedzorg. Dat doen we met kennis, advies en financiële middelen. En met hart voor ons erfgoed en iedereen die voor dat erfgoed zorgt. Want erfgoed is mensenwerk.

*De bibliotheek en archiefcollecties van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zijn openbaar toegankelijk.
(Foto RCE, Jarno Pors)*

Onderzoekers van het Rijkserfgoedlaboratorium verrichten materiaal-technisch onderzoek, ook op locatie.
(Foto: RCE, Mark Sekuur)

Onze diensten en taken

Kennis ontwikkelen en verspreiden

Voor behoud, gebruik en ontwikkeling van cultureel erfgoed is het cruciaal om de juiste kennis op het juiste moment beschikbaar te hebben. We koppelen onze kennis aan actuele inzichten uit de erfgoedzorg, bieden ruimte aan inbreng van anderen en verrijken zo de erfgoedkennis in Nederland.

Als rijkskennisinstelling dragen we zorg voor de kwaliteit en de borging van ons kenniswerk. We ontwikkelen kennis om de praktijkgerichte erfgoedzorg te ondersteunen. Dat doen we samen met eigenaren, vrijwilligers, marktpartijen en andere erfgoedorganisaties, kennisinstellingen en overheden. We vervullen een netwerkfunctie en weten waar kennis zich bevindt, welke nieuwe kennis ontwikkeld wordt en waar hiaten zitten. Om die te vullen doen we zelf onderzoek, monitoren we de staat van (kennis over) het erfgoed en nodigen we partners uit om lacunes te vullen. Zo werken we aan nieuwe manieren om kennis in landelijke en internationale netwerken uit te wisselen.

Onze experts dragen bij aan lessen in beroepsopleidingen, aan universiteiten en hogescholen en in onderwijs voor professionele erfgoedzorgers. Mede met behulp van digitale technieken maken we erfgoedkennis breed toegankelijk en toepasbaar.

Adviseren, aanwijzen, vergunnen en beheren

We beheren de Rijkscollectie en wijzen rijksmonumenten aan. Voor de omgang met erfgoed geven we praktische adviezen aan eigenaren en beheerders van diverse soorten erfgoed: van gebouwd erfgoed tot archeologie en van landschappen tot collecties en verzamelingen. Ook overheden staan we bij met raad en daad bij de uitvoering van de erfgoedzorg die aan hen is toevertrouwd. De kennis en ervaring van onze regioadviseurs en specialisten vormen hiervoor de basis.

Onze adviestaken komen voort uit de wettelijke taken uit de Omgevingswet, Erfgoedwet en het rijksbeleid dat de dienst uitvoert. Zo moeten gemeenten bij ingrijpende wijzigingen van rijksmonumenten het advies van de RCE inwinnen voordat ze besluiten over een vergunningaanvraag. Voor wijzigingen van archeologische rijksmonumenten verlenen

wij de vergunning. Collectiebeheerders adviseren we over beheer, behoud en toegankelijkheid. Onze adviseurs werken intensief samen met gemeenten, provincies en erfgoedinstellingen, zoals provinciale steunpunten en museumconsulenten. Het streven is om antwoorden op individuele vragen en praktijkervaringen te verwerken tot relevante, nieuwe kennis en generieke adviezen.

Ons advies aan gemeenten en eigenaren omvat suggesties over de omgang met erfgoed in brede zin. Hoe kun je monumentale gebouwen benutten, aanpassen en verduurzamen? Welke rol is er weggelegd voor erfgoedgemeenschappen? Hoe ga je om met dreigende versterking van archeologische sites? Hoe ontsluit je collecties en hoe beheer je kunst in de openbare ruimte? Erfgoed wordt geraakt door maatschappelijke ontwikkelingen en vervult een rol in de leefomgeving. We brengen in beeld hoe erfgoed daarbij inspiratie en oplossingen kan bieden en dragen de kaders voor behoud van erfgoed in de leefomgeving uit.

Subsidiëren

Een ander belangrijk onderdeel van onze werkzaamheden is het verstrekken van subsidies aan eigenaren van erfgoed. Deze subsidies zijn gericht op instandhouding, herbestemming en verduurzaming, en hebben tot doel om monumenten een duurzame toekomst te bieden. Op deze manier dragen we bij aan het behoud van ons waardevolle cultureel erfgoed en zorgen we ervoor dat het erfgoed ook voor toekomstige generaties bewaard blijft.

In Zwolle zijn de resten van het middeleeuwse kasteel Voorst als archeologisch rijksmonument beschermd. Op initiatief van wijkbewoners en in samenwerking met de gemeente en RCE is de geschiedenis zichtbaar gemaakt door een kunstwerk aan te brengen. (Foto RCE, Jos Stöver)

Erfgoed in cijfers

Gebouwde en
aangelegde
rijksmonumenten

61.686

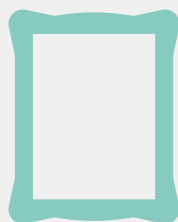
Archeologische
rijksmonumenten

1.464

UNESCO
Werelderfgoedsites

13

Beschermde
cultuurgooderen

166

Musea

628

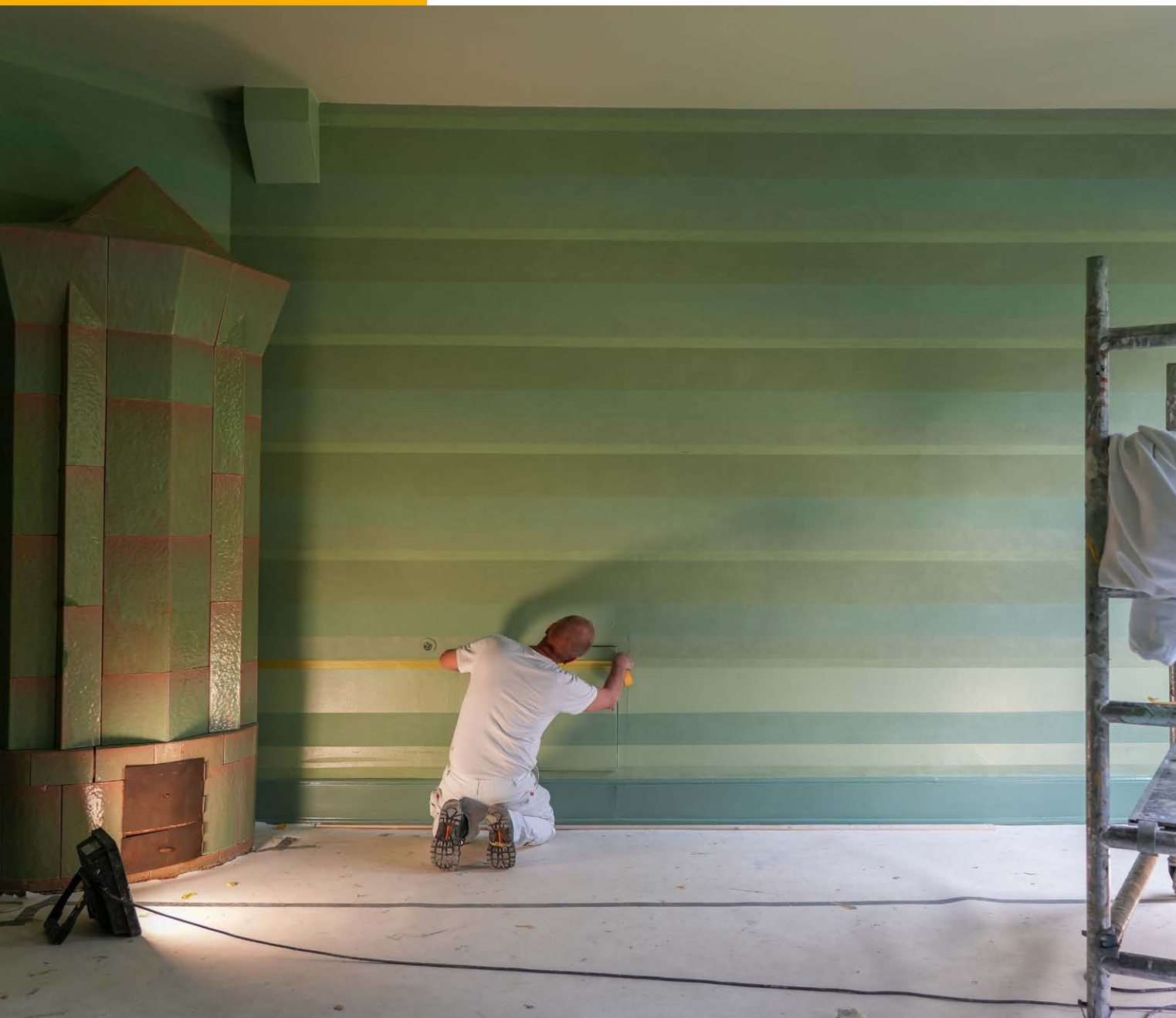
Rijksbeschermd
stads- en dorps-
gezichten

472

In 2024

- ➔ **142,5 miljoen euro**
aan verleende instandhoudingssubsidies
- ➔ **407 adviesverzoeken**
voor gebouwde en aangelegde
rijksmonumenten
- ➔ **27 vergunningen**
voor verstoringen van archeologische
rijksmonumenten
- ➔ **123.000 objecten in**
de rijkscollectie RCE
- ➔ **1.012 bruiklenen RCE**
aan 84 instellingen, voor
46 tentoonstellingen
- ➔ **14.360 publieksvragen**
via de InfoDesk
- ➔ **76 bijeenkomsten en**
kennisplatforms RCE
- ➔ **12 afgehandelde WOO**
verzoeken
o buiten wettelijke termijn

Meer cijfers over erfgoed die betrekking hebben op de Stand van de Uitvoering 2024, zijn te vinden in de Erfgoedmonitor van de RCE

Voor en met wie we werken

Ons streven is om iedereen die voor het erfgoed zorgt te ondersteunen. We werken daarbij met veel partijen samen. Deze erfgoedpartners hebben verschillende verantwoordelijkheden en posities.

Eigenaren en beheerders

Eigenaren en beheerders van erfgoed zijn essentieel in het erfgoedstelsel en daarom belangrijk voor de RCE. Zij zijn verantwoordelijk voor het beheer en behoud van collecties, monumenten, archeologische vindplaatsen en cultuurlandschappen. Het directe contact met zowel particuliere eigenaren van een individueel object als professionele beheerders van bijvoorbeeld buitenplaatsen, landschappen of collecties vraagt een passende dienstverlening, advisering en subsidieverlening. We streven ernaar om nauw met eigenaren samen te werken en om hen te ondersteunen bij het behoud en de ontwikkeling van hun erfgoed. Medewerkers van onze Infodesk zijn elke werkdag bereikbaar voor iedereen met vragen over cultureel erfgoed.

>>

In Beek-Ubbergen bij Nijmegen staat Huis Wylerberg uit 1924. Binnen in het landhuis zijn de kamers in de originele kleurafwerking gerestaureerd. (Foto RCE, Jarno Pors)

De erfgoedbranche

Ook erfgoedorganisaties, bedrijven, wetenschappers, vrijwilligers en erfgoedprofessionals behoren tot de partners van de RCE. Zij zijn actief op verschillende terreinen, zoals onderzoek, educatie, archivering, advisering, restauratie en toerisme. We werken met deze organisaties en deskundigen samen door kennis en expertise te delen, netwerken te faciliteren en samenwerkingsverbanden te stimuleren.

Particulier initiatief

Nederlanders zetten zich in georganiseerd verband actief in om erfgoed te beschermen, te ontsluiten en levend te houden. Hun kennis en inbreng draagt bij aan onze ambitie samen erfgoed te maken. Wij ondersteunen hen daarbij. Het Verdrag van Faro, dat ervanuit gaat dat iedereen recht heeft betrokken te zijn bij cultureel erfgoed, vormt de basis voor een meer gelijkwaardige participatie.

Overheden

Lokale overheden zijn cruciale partners voor de RCE en de samenwerking is in de basis goed. Gemeenten, provincies en waterschappen spelen een belangrijke rol bij het opstellen en uitvoeren van beleid en regelgeving met betrekking tot erfgoedbescherming en ruimtelijke ordening. We bieden ondersteuning en expertise aan deze overheden en aan uitvoeringsdiensten van het Rijk om hen te helpen bij het ontwikkelen van effectief erfgoedbeleid en bij het nemen van beslissingen over erfgoedkwesties. Trends en signalen uit het erfgoedveld delen we met andere directies van OCW en andere departementen ten behoeve van het erfgoedbeleid.

Knelpunten

Voor een goede uitvoering van ons werk binnen het erfgoedstelsel ervaren we vijf knelpunten waarvoor we aandacht vragen. Deze knelpunten zetten momenteel de erfgoedsector onder druk.

1. Bescherming van erfgoed bij crises

Wat is er aan de hand?

Erfgoed is kwetsbaar in tijden van oorlog en crisis. Het verbindt mensen en geeft identiteit aan een land. Juist daardoor is het vaak een doelwit. Om erfgoed te beschermen, werden internationale afspraken vastgelegd in de Haagse Conventie (1954) en het Tweede Protocol (1999).

Toch laat de huidige geopolitieke situatie zien dat erfgoed wereldwijd nog steeds ernstig bedreigd wordt. Dat zien we bijvoorbeeld in Oekraïne, waar historische gebouwen, kunstwerken en archieven worden verwoest.

In Nederland vergt het bredere debat over erfgoedbescherming, veiligheid en maatschappelijke weerbaarheid nog de nodige stappen. Er ontbreekt een

>>

CollectieCentrum Nederland brengt vier rijkscollecties (het Nederlands Openluchtmuseum, Paleis Het Loo, het Rijksmuseum en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) samen in een veilig en duurzaam gebouw. (Foto RCE, Jarno Pors)

concrete en afgestemde strategie om erfgoed in crisissituaties effectief te beschermen. Daarom werkt de Taskforce Veilig Erfgoed, ingesteld door de minister van OCW, hier sinds eind 2024 aan. Deze Taskforce richt zich op het versterken van de erfgoedsector, in lijn met de Kamerbrief (6 december 2024) over weerbaarheid tegen militaire en hybride dreigingen.

Wat is er nodig om dit op te lossen?

Om erfgoed beter te beschermen in tijden van crisis, moet het een vaste plek krijgen in het nationale veiligheidsbeleid. De RCE heeft al veel kennis opgebouwd over risico's zoals brand en overstromingen en werkt aan de bescherming van erfgoed in crisissituaties. Maar door de dreiging van hybride conflicten – waarbij militaire en niet-militaire middelen zoals cyberaanvallen

en economische druk worden ingezet – is verdere actie nodig. De Taskforce Veilig Erfgoed zet primair in op het faciliteren van zelfredzaamheid van erfgoedbeheerders en -eigenaren. De RCE ontwikkelt een publieke informatievoorziening voor het gehele erfgoedveld van archeologie, monumenten, landschappen en collecties, inclusief bibliotheken en archieven. Daarnaast is internationale kennisuitwisseling van belang, zodat we kunnen leren van landen die hier al ervaring mee hebben. De Tweede Kamer speelt een belangrijke rol door erfgoed structureel op de agenda te zetten binnen het veiligheidsbeleid. Alleen zo kunnen we ons cultureel erfgoed en collectieve geheugen effectief beschermen tegen toekomstige dreigingen.

2. Capaciteitstekort bij gemeenten: impact op erfgoedbeheer

Wat is er aan de hand?

Gemeenten spelen in het gedecentraliseerde erfgoedstelsel een cruciale rol in erfgoedbeheer, vooral bij vergunningverlening en ruimtelijke ontwikkeling. Door een tekort aan capaciteit en deskundigheid staat de erfgoedzorg echter onder druk. Dit geldt niet alleen voor gemeenten, maar ook – zij het in mindere mate – voor provincies en erfgoedinstellingen.

De grootste knelpunten liggen bij de uitvoering van wettelijke taken zoals vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarnaast ontbreekt vaak de koppeling tussen erfgoed en urgente thema's zoals de energietransitie, woningbouw en klimaatadaptatie. Ook het betrekken van vrijwilligers en erfgoedgemeenschappen gaat niet vanzelf.

Door deze tekorten neemt de kwaliteit van de erfgoedzorg af. Kennis en professionaliteit binnen de sector staan onder druk, mede merkbaar doordat uit capaciteitsgebrek steeds vaker vrijwilligers >>

De eigenaar van Paleis Soestdijk zoekt een nieuwe bestemming voor het markante rijksmonument. Hierover worden gesprekken gevoerd met de RCE en de gemeente Baarn. (Foto RCE, Jarno Pors)

worden ingezet. De verwachting is dat hierdoor de druk op gemeenten verder toeneemt, vooral met de bezuinigingen in het aangekondigde 'ravijnjaar'.

De RCE ondersteunt de erfgoedsector met kennis, advies en netwerken. Maar door de groeiende problemen bij gemeenten en erfgoedbeherende instellingen wordt het steeds moeilijker om deze rol effectief te vervullen.

Wat is er nodig om dit op te lossen?

Om de capaciteit en expertise bij gemeenten te versterken, is in 2024 het traject Erfgoed en Overheid gestart. Hierin werken het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het ministerie van OCW samen aan verbeteringen.

Een belangrijk onderdeel van de oplossing is het invoeren van standaarden en generieke normen om de kwaliteit te verhogen, en het aanbieden van concrete producten als waardenkaarten. Daarnaast moet worden ingezet op scholing en ondersteuning van erfgoedeigenaren, adviseurs en bedrijven. Ook is betere samenwerking binnen de erfgoedketen noodzakelijk.

Ondanks deze inspanningen blijft de uitvoering bij gemeenten een knelpunt. De beschikbare middelen zijn onvoldoende en de erfgoedsector kampt met een tekort aan deskundigen. Er is blijvende inzet nodig om erfgoed een volwaardige plek te geven in het overheidsbeleid en om de erfgoedzorg toekomstbestendig te maken.

3. Uitdagingen bij de instandhouding van (grote) monumenten

Wat is er aan de hand?

Om de zorg voor rijksmonumenten te ondersteunen, verstrekken we subsidies voor onderhoud en restauratie. Uit een verkenning in 2023 blijkt echter dat het financieringsstelsel tekortkomingen kent en niet alle eigenaren goed bedient. Grote en complexe projecten zoals kerken, vallen vanwege overvraag geregeld buiten de boot bij regelingen voor onderhoud en restauratie, zowel voor subsidies als leningen. Ook zijn er rijksmonumenten die niet voor subsidie in aanmerking komen.

Daarnaast biedt het huidige stelsel onvoldoende stimulans voor woonhuis-eigenaren om te lenen in plaats van subsidie aan te vragen en schieten de beschikbare middelen voor restauraties tekort. Ook is de huidige regeling voor niet-woonhuis rijksmonumenten (Sim) voor kleine aanvragen relatief ingewikkeld, terwijl de regeling voor woonhuis-subsidies juist weinig eisen stelt aan grote aanvragen.

>>

Op het terrein van de voormalige cementfabriek ENCI bevinden zich vijf rijksmonumenten. De mergelgroeve in Maastricht vormt samen met de bedrijfsgebouwen en installaties een landschap dat bijzonder is voor Nederland. (Foto RCE, Jos Stöver)

Wat is er nodig om dit op te lossen?

Een betere balans tussen kwaliteitsbewaking en een eenvoudige, rechtvaardige en toegankelijke financiering is gewenst. In de Kamerbrief van 20 juni 2024 over het financieringsstelsel monumentenzorg en verduurzaming van rijksmusea zijn de eerste maatregelen aangekondigd die nu worden uitgewerkt. Die omvatten onder andere een herschikking van de beschikbare middelen.

De RCE levert hieraan een bijdrage door analyses te maken van het huidige gebruik, signalen te agenderen en verbeteropties uit te werken. Om de monumentenzorg op niveau te houden, is echter extra budget nodig. In het verleden, bijvoorbeeld tussen

2000 en 2010, werden regelmatig grote bedragen vrijgemaakt voor de restauratie van omvangrijke monumenten zoals de Sint Jan in Den Bosch en Kasteel Amerongen. Dergelijke investeringen zijn opnieuw nodig, bij voorkeur via een structureel budget. Dit voorkomt grote schommelingen in de vraag naar restauratie-expertise en zorgt voor een efficiënte besteding van middelen.

4. Erfgoed onder druk bij de ruimtelijke opgave

Wat is er aan de hand?

Nederland staat voor grote maatschappelijke uitdagingen zoals woningbouw, ruimte voor defensie, natuurbehoud, de landbouwtransitie, klimaatverandering en de verduurzaming van industrie en energie. Deze ontwikkelingen vragen veel ruimte en zetten bestaande ruimtelijke waarden, waaronder erfgoed, onder druk. Erfgoed is een vastgesteld belang in de nationale omgevingsvisie en kan bij transities een bron van kennis en inspiratie zijn. Het draagt bij aan de identiteit van buurten, dorpen, steden en landschappen en versterkt de omgevingskwaliteit. Erfgoed verbindt mensen, vertelt de geschiedenis van een plek en heeft economische waarde door hogere vastgoedprijzen en toerisme.

Toch blijkt uit evaluaties dat erfgoed vaak niet goed wordt benut in ruimtelijke plannen. Het krijgt in de beginfase van visievorming nog aandacht, maar verdwijnt bij de uitvoering naar de achtergrond. Vaak komt erfgoed pas weer in beeld bij de vergunningverlening, wanneer de focus ligt op herstel in plaats >>

De molen de Goliath in de Eemspolder heeft geen functie meer en wordt tegenwoordig omringd door windturbines. Een groot contrast tussen historisch en hedendaags gebruik van windenergie. (Foto RCE, Jarno Pors)

van slimme integratie. Erfgoeddeskundigen zijn niet altijd goed betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen, en gemeenten missen vaak capaciteit en kennis. Hierdoor komt erfgoed onder druk te staan, gaat het deels verloren en wordt het potentieel ervan niet optimaal benut.

Wat is er nodig om dit op te lossen?

De komende Nota Ruimte brengt in kaart hoe Nederland zich ruimtelijk ontwikkelt richting 2030, 2050 en 2100, en hoe ook erfgoed hierin een rol speelt. Het programma Erfgoed en Leefomgeving, gekoppeld aan de Nota Ruimte, zal richting geven aan erfgoedbescherming en ruimtelijke kwaliteit.

OCW heeft daarbij twee belangrijke doelstellingen. Ten eerste biedt het duidelijkheid over welke gebieden en objecten onder nationale en internationale bescherming vallen, wat deze

bescherming inhoudt en hoe dit ruimtelijke plannen beïnvloedt. Erfgoed moet worden doorgegeven aan volgende generaties, en dat vereist een stevige inbreng in besluitvorming. Daarnaast stimuleert OCW ruimtelijke ontwikkelingen door erfgoed in te zetten als katalysator voor oplossingen. Erfgoed kan ruimtelijke processen vergemakkelijken en het draagvlak in de samenleving vergroten.

We zetten ons actief in om erfgoed als essentieel onderdeel van ruimtelijke planning te verankeren. Dit vraagt om kritische afwegingen, maar ook om een sterke adviserende rol en betrokkenheid bij regionale besluitvorming. Erfgoed vertegenwoordigt waarden die mensen herkennen, die onze identiteit vormen en waar we trots op zijn.

5. Robuuste Digitale infrastructuur

Wat is er aan de hand?

Een goed functionerend erfgoedstelsel vraagt om een robuuste digitale infrastructuur. Eigenaren en erfgoedzorgers verwachten snelle, betrouwbare digitale ondersteuning. Bijvoorbeeld voor subsidieaanvragen, archeologische vondstmeldingen en advies. Betrouwbare data en de mogelijkheid om datasets te koppelen zijn essentieel voor de grote opgaves in ons land, zoals klimaatverandering en weerbaarheid. Innovaties zoals 3D-scanning, digital twins en AI vragen om investeringen in expertise en systemen. In de gehele erfgoedsector wordt het belang van een goede digitale infrastructuur breed onderkend, en verschillende grote knooppunten en organisaties vervullen hierbij een stelselrol. Zo ook de RCE.

De digitale vragen en eisen vanuit de samenleving nemen toe, maar erfgoedpartners en de RCE hebben niet genoeg capaciteit en middelen om aan deze vraag te voldoen en de noodzakelijke nodige ontwikkelstappen te zetten. De eisen rond vindbaarheid, toegankelijk- >>

Een medewerker van de InfoDesk helpt een monumenteneigenaar bij het online aanvragen van subsidie. De RCE is op werkdagen per telefoon en mail bereikbaar voor iedereen met vragen over cultureel erfgoed. (Foto RCE, Jarno Pors)

heid en dataverbinding vragen om versterking van ICT-systemen en onderhoud. Er is moeilijk kwalitatief personeel te vinden, en de afhankelijkheid van externe ICT-partners maakt de organisatie kwetsbaar voor hoge kosten en de sterk toegenomen regeldruk als gevolg van de wet DBA. ICT wordt steeds belangrijker voor overheidshandelen, wat leidt tot groeiende beheerkosten. De RCE moet naast het onderhouden van systemen ook structureel investeren in vernieuwing en innovatie.

Wat is er nodig om dit op te lossen?

Het is belangrijk om samen te werken met andere erfgoedorganisaties en overheidsinstellingen. De Nationale Strategie Digitaal Erfgoed biedt een leidraad voor een robuuste digitale infrastructuur. Het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) werkt aan

een infrastructuur om erfgoed beter vindbaar en bruikbaar te maken. Daarnaast is samenwerking binnen de overheid noodzakelijk om de ICT-inhuurproblematiek en krapte op de arbeidsmarkt aan te pakken. Programma's zoals I-vakmanschap stimuleren de instroom van jonge professionals. Ook moet er aandacht zijn voor de uitvoerbaarheid van beleid om ruimte te creëren voor het inhalen van achterstallig onderhoud en het realiseren van ambities.

Foto cover:
De veertiende-eeuwse Jacobuskerk te Zeerijp ligt midden in het aardbevingsgebied in Groningen. Met alle betrokken adviseurs worden de te nemen versterkingsmaatregelen ter plaatse doorgenomen. (Foto RCE, Jarno Pors)

Foto achter:
Elk jaar organiseert de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in samenwerking met Batavialand de Veldschool Scheepsarcheologie Flevoland. Studenten van verschillende scholen en universiteiten doen onderzoek naar een scheepswrak. (Foto RCE, Jarno Pors)

Stand van de Uitvoering

Voor meer informatie over ons werk, raadpleeg onze [Publicatie Missie, Visie, Strategie](#).

Meer cijfers over erfgoed die betrekking hebben op de Stand van de Uitvoering 2024, zijn te vinden in de [Erfgoedmonitor](#) van de RCE

april 2025

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl